

بیمارستان سیدالشهداء (ع)

کد: FO/SP/063/R:0

تاریخ تدوین: مهرماه ۹۴/۷/۲۰

تاریخ بازنگری: بهمن ماه ۹۵

تاریخ بازنگری مجدد: بهمن ماه ۹۶

عنوان: فرآیند مکتوب به حداقل رساندن خطاهای دارودهی (نحوه پیشگیری و اصلاح خطاهای دارویی)

تعداد صفحات: ۱۲ صفحه

مدیریت / گروه تأییدکننده: ریاست - مدیریت - مدیر خدمات پرستاری

تهیه و تدوین: واحد بهبود کیفیت (واحد مدیریت خطا و خطر / واحد ایمنی بیمار)

منابع:

- حاجی بابایی ف، جولایی س، پیروی ح، حقانی ح. 1390. خطاهای دارویی پرستاران و ارتباط آن با برخی مشخصه های فردی و سازمانی. مجله پژوهش پرستاری، (6) 20، 82-93.
- رحیمی ف، آهنگرزاده رضایی س، بقایی ر، فیضی الف. 1390. عوامل مؤثر در بروز خطاهای دارویی در پرستاران شاغل در بیمارستان بعثت سنندج در سال 90. مجله دانشکده پرستاری و مامایی کردستان، 1(1).
- تجارب بیمارستانی
- دستورالعمل داروهای با هشدار بالا

افراد مشاور:

مدیر خدمات پرستاری مرتضی صبوری	مدیریت مرکز حمیدرضا شریفی	مسئول فنی / ایمنی دکتر ولی اله مهرزاد	قائم مقام مرکز / داروساز مرکز سیدمهدی سجادی	ریاست مرکز دکتر رضا اشراقی
	کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار یاسمین ملازاده	مسئول واحد بهبود کیفیت لیلا پورآذر	مدیر داخلی داروخانه مریم شرافت	سوپروایزر ارشد بالینی بهناز رضایی

مقدمه :

خطاهای دارویی از شایع ترین خطاها در سیستم ارائه خدمات سلامت محسوب می شود که مختص حرفه خاصی نبوده و پزشکان، داروسازان و پرستاران هر یک به نوعی استعداد ارتکاب این خطاها را دارند. این خطاها کلیه ابعاد فرآیند دارویی از تجویز، نسخه برداری، توزیع، دارو دادن و پایش را که در ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر هستند درگیر می کند.

بروز اشتباهات دارویی موجب سلب اعتماد و به دنبال آن نارضایتی بیماران از سیستم های ارائه دهنده خدمات بهداشتی، درمانی می شود و می تواند پیامدهای مختلفی از جمله افزایش شاخص هایی همچون مرگ و میر بیماران، طول مدت بستری و هزینه ها داشته باشد. لذا از آنجایی که بیشتر خطاهای دارویی قابل پیشگیری هستند، دستورالعمل ذیل جهت به حداقل رساندن خطاهای دارو دهی (پیشگیری و اصلاح خطاهای دارویی) در بیمارستان سیدالشهداء (ع) تدوین شده است.

خط مشی :

بیمارستان سیدالشهداء (ع) می کوشد تا با اجرای صحیح فرآیند پیشگیری و اصلاح خطاهای دارویی در راستای افزایش ایمنی بیمار و تعالی اهداف بیمارستان های دوستدار ایمنی بیمار گام بردارد.

حوزه خط مشی (مخاطبین) :

کلیه رده های پزشکی (اینترن/رزیدنت/اتند)- پرستار- داروساز- تکنسین داروخانه- کمک بهیار

اهداف :

- افزایش سطح ایمنی بیمار
- افزایش سطح کیفیت خدمات به بیماران
- پیشگیری از خطاهای دارویی و دارو دهی
- اصلاح مشکلات بوجود آمده در اثر خطاهای دارویی
- سنجش، اندازه گیری و بکارگیری راه حل های جدید.

معرفی رنگ بندی داروها

رنگ زرد	داروهای مشابه
رنگ قرمز	داروهای با هشدار بالا
رنگ آبی	داروهای یخچالی

فرآیند مکتوب به حداقل رساندن خطاهای دارودهی (نحوه پیشگیری و اصلاح خطاهای دارویی)

انواع خطاهای دارویی:

- ۱- خطای دارویی به صورت تشابه اسمی و ظاهری داروها
- ۲- خطای دارویی به صورت تجویز و دادن داروی اشتباه به بیمار
- ۳- خطای دارویی به صورت دارو دادن به بیمار اشتباه
- ۴- خطای دارویی به صورت دادن مقدار(دوز) اشتباه دارو
- ۵- خطای دارویی به صورت دادن دارو به روش اشتباه (روش آماده سازی- روش تجویز)
- ۶- خطای دارویی به صورت دادن دارو در زمان اشتباه
- ۷- خطای دارویی به صورت از قلم افتادن دارو
- ۸- خطای دارویی به صورت تحویل اشتباه دارو از داروخانه
- ۹- خطای دارویی به صورت شرایط نامناسب نگهداری دارو
- ۱۰- خطای دارویی به صورت خطا در پایش دارو درمانی
- ۱۱- خطای دارویی به صورت تجویز دو یا چند دارو که با هم تداخلات مهم و خطرناکی دارند

کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای مذکور موظف به رعایت موارد ذیل در دو مرحله پیشگیری و پس از وقوع خطا می باشند :

۱- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی با نام و تلفظ مشابه ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از لیست فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
برچسب گذاری داروهای با نام و تلفظ مشابه با برچسب زرد و داروهای پرخطر با برچسب قرمز و با فونت فارسی و اندازه حداقل ۱۰	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
خوانا بودن خط پزشک در هنگام نسخه نویسی و پرستار در هنگام کاردکس نویسی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
دقت در صحیح نوشتن نام داروها در نسخه (توسط پزشک) و در کاردکس (توسط پرستار)	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
استفاده از قانون سه بار چک در قبل، حین و بعد از دارو درمانی	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	رفع نواقص موجود که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.
عدم استفاده از موبایل در هنگام دارو درمانی	
به حداقل رساندن تحریکات محیطی در هنگام دارو درمانی	
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	
قرار دادن پوستر داروها با نام و تلفظ مشابه در بخش ها	
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	

۲- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت تجویز داروی اشتباه به بیمار

ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
برچسب گذاری داروهای با نام و تلفظ مشابه با برچسب زرد و داروهای پرخطر با برچسب قرمز و با فونت فارسی و اندازه حداقل ۱۰	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
خوانا بودن خط پزشک در هنگام نسخه نویسی و پرستار در هنگام کاردکس نویسی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
دقت در صحیح نوشتن نام داروها در نسخه (توسط پزشک) و در کاردکس (توسط پرستار)	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
استفاده از قانون سه بار چک در قبل، حین و بعد از دارو درمانی	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	رفع نواقص موجود که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.
عدم استفاده از موبایل در هنگام دارو درمانی	
به حداقل رساندن تحریکات محیطی در هنگام دارو درمانی	
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	
قرار دادن پوستر داروها با نام، تلفظ و شکل مشابه در بخش ها	
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	

۳- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت دادن دارو به بیمار اشتباه

ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	اطلاع رسانی به پزشک
شناسایی صحیح بیمار با دو شناسه نام و نام خانوادگی و شماره پرونده و در صورت مشابهت نام و نام خانوادگی، نام پدر اضافه می شود.	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
استفاده از دستبند بارکد دار برای شناسایی صحیح بیمار	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
شناسایی صحیح بیمار با استفاده از کارت شناسایی بالای سر تخت بیماران به همراه مطابقت با پرونده بیمار و پرسش از همراهان وی در بیماران بیهوش یا بیمارانی که قدرت تکلم ندارند.	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
عدم استفاده از شماره تخت یا اتاق جهت شناسایی بیمار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.

۴- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت مقدار اشتباه ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
خوانا بودن خط پزشک در هنگام نسخه نویسی و پرستار در هنگام کاردکس نویسی	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
نظارت اتن دینگ - رزیدنتهای ارشد بر صحیح بودن دوز داروهای نوشته شده توسط رزیدنتها و اینترن های بخش	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
چک داروهای با هشدار بالا توسط دو پرستار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
محاسبه و اجرای دستورات دارویی پرخطر توسط دو پرستار	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	برگزاری کلاس آموزشی درون بخشی جهت آموزش نحوه محاسبه صحیح دوز داروها
عدم استفاده از موبایل در هنگام دارو درمانی	
به حداقل رساندن تحریکات محیطی در هنگام دارو درمانی	
آموزش درون بخشی در رابطه با محاسبه صحیح دوز داروها برای پرسنل جدیدالورود	
قرار دادن پرسنل ماهر در هر شیفت جهت آموزش پرسنل جدیدالورود	
برچسب گذاری داروهای با هشدار بالا با برچسب قرمز و عبارت " دارو با هشدار بالا"	
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	
ثبت داروهای شیمی درمانی توسط اتند بخش در برگ دستورات پزشک	
محدودیت در تجویز داروهای با هشدار بالا به صورت تلفنی و شفاهی	
تجویز تمامی داروهای با هشدار بالا با پمپ انفوزیون	

۵- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت روش اشتباه (روش تزریق- روش آماده سازی) ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
خوانا بودن خط پزشک در هنگام نسخه نویسی و پرستار در هنگام کاردکس نویسی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
نصب پوستر حلال مناسب داروها جهت استفاده از حلال مناسب برای آماده سازی داروها	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس مسئول ایمنی بیمار
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	

۶- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت زمان اشتباه ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی و انجام اقدام اصلاحی طبق دستور پزشک
دقت در صحیح نوشتن زمان استفاده از داروها در نسخه توسط پزشک و در کاردکس توسط پرستار	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
نظارت اتن‌دینگ- رزیدنت‌های ارشد بر صحیح بودن زمان داروهای نوشته شده توسط رزیدنتها و اینترن های بخش	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.

۷- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت از قلم افتادن دارو ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
چک دستور پزشک توسط دو پرستار	اطلاع رسانی به پزشک
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
جلوگیری از شیفت های طولانی پرستاران تا حد امکان	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
به حداقل رساندن تحریکات محیطی در هنگام دارو درمانی	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.

۸- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت تحویل اشتباه دارو ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از پرسنل ماهر در داروخانه جهت نسخه پیچی و تحویل داروها	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
نظارت مداوم پزشک داروخانه بر نسخه پیچی و تحویل داروها	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
استفاده از دو پرسنل بصورت جداگانه در داروخانه یکی جهت نسخه پیچی و دیگری جهت چک مجدد داروها با لیست درخواستی قبل از تحویل داروها به بخش	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس مسئول ایمنی بیمار
FMEA خطاهای دارویی بصورت تحویل اشتباه دارو توسط کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار و واحد داروخانه	استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی
	استفاده از قانون سه بار چک در قبل، حین و بعد از دارو درمانی

۹- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی بصورت شرایط نامناسب نگهداری دارو ملزم به رعایت موارد زیر می باشد :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی و انجام اقدام اصلاحی طبق دستور پزشک
تهیه لیست داروهای یخچالی و قرار دادن در معرض دید کارکنان	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
استفاده از کاردکس در هنگام دارو دادن توسط پرستار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
توجه به رنگ و شفافیت دارو در هنگام استفاده	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.
چارت دقیق دمای یخچال دارویی در بخش در هر شیفت	
تهیه دماسنج و رطوبت سنج جهت یخچال دارویی و اتاق درمان در بخش	

۱۰- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطاهای دارویی خطا در پایش دارو درمانی ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی و انجام اقدام اصلاحی طبق دستور پزشک
نظارت اتنדיنگ- رزیدنتهای ارشد بر صحیح بودن شرایط پایش داروهای نوشته شده توسط رزیدنتها و اینترن های بخش	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
ثبت دقیق شرایط پایش دارو در کاردکس توسط پرستار	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار
	رفع نواقص موجود در بخش که منجر به بروز خطاهای دارویی شده است.

۱۱- کلیه مخاطبین خط مشی جهت پیشگیری از خطای دارویی به صورت تجویز دو یا چند دارو که با هم تداخلات مهم و خطرناکی دارند ملزم به رعایت موارد زیر می باشند :

اقدامات اصلاحی در جهت پیشگیری از وقوع خطا	اقدامات اصلاحی پس از بروز خطا
استفاده از کتابچه دارویی موجود در بخش	اطلاع رسانی به پزشک
استفاده از فارماکوپه موجود در بخش	درمان فوری در صورت بروز عارضه برای بیمار به علت خطای دارویی و انجام اقدام اصلاحی طبق دستور پزشک
نظارت اتنדיنگ- رزیدنتهای ارشد بر صحیح بودن داروهای نوشته شده توسط رزیدنتها و اینترن های بخش و عدم وجود تداخلات دارویی مهم و خطرناک	قرار دادن لیست آنتی دوت داروها در اتاق دارو و استفاده از آنتی دوت های مربوطه در صورت نیاز
استفاده از قانون eight right در هنگام دارو درمانی	گزارش دهی اختیاری خطا در موارد نزدیک به خطا یا مواردی که منجر به آسیب جدی برای بیمار نشده است.
تهیه جزوه آموزشی تداخلات و ناسازگاری های دارویی و اطلاع رسانی به پرسنل در بخش ها	گزارش دهی اجباری خطا در مواردی که منجر به آسیب جدی یا مرگ بیمار شده است.
FMEA خطاهای دارویی توسط سرپرستاران	تحلیل ریشه ای خطا توسط سرپرستار بخش و کارشناس هماهنگ کننده ایمنی بیمار